

ČESKÁ KRAJNÍ PRAVICE: ALTERNATIVNÍ EVROPANSTVÍ

Antonín Háka

Shrnutí

Po staletí si Evropané uvědomovali, že je evropanství součástí jejich identity. Tento článek je zaměřen na otázku evropanství u českých krajně pravicových skupin a na jejich představy o evropské integraci. Z výzkumu je zřejmé, že jejich pojetí je založeno buď na zcela uzavřené nebo velmi uzavřené koncepci skupinové identity. Masové přistěhovalectví chápou jako hrozbu pro evropské národy i pro Evropany. Evropskou unii ostře odmítají a zdůrazňují její imigrační politiku, která by mohla nenávratně poškodit národy i rasu. Nabízejí zcela odlišnou a někdy mlhavou představu evropské integrace, jež je založená na odmítnutí koncepce centralistického státu a podpoře myšlenky národního státu.

Klíčová slova: krajní pravice, evropanství, národní identita, Dělnická strana sociální spravedlnosti, Evropští patrioti, Generace Identity

Abstract

THE CZECH EXTREME RIGHT: ALTERNATIVE EUROPEANISM

For centuries, people in Europe realise that Europeanism is a part of their identity. This article focuses on the question of Europeanism and conceptions of european integration of the Czech far right. The results reveal that their attitudes are based either on a completely closed or very closed idea of collective identity. Mass immigration is seen as a threat to both european nations and Europeans. Their stance on EU can be described as a hostile rejection with the emphasis put on the immigration policy which could irredeemably harm the affairs of the nation and race. They offer a completely different and sometimes nebulous form of european integration which is based on refusal of a centralist conception and support of the idea of nation state.

Keywords: the extreme right, Europeanism, national identity, Worker's Party of Social Justice, European Patriots, Generation of Identity

Úvod

Moderní Evropa vznikala především jako Evropa národních států; zároveň částečně i jako reakce na konflikty, jež vznikaly v lůně evropského kontinentu, a také jako reakce na vnější prostředí (globalizace). To vše ovlivnilo integrační procesy i formování evropské identity. Přes snahy o institucionální a politické ukotvení „Evropy“ (Rada Evropy, Evropská unie) stále přetrvávají nejasnosti o vymezení toho, co vlastně z hlediska historického, kulturního (civilizačního), náboženského a svým způsobem i geografického Evropu tvoří, jak skvěle rozebral ve svém monumentálním díle historik Norman Davies (1997: 7–46). Pokud hovoříme v tomto textu o evropanství, nejde tedy zdaleka jen o procesy evropské integrace, ale o mnohem širěji chápaný pojem, protože evropská identita jako forma skupinové identity se projevuje různě pojímaným a různě pociťovaným vztahem k ostatním Evropanům, evropským národům i k celé Evropě.

Různé formy evropanství se objevovaly a objevují i u krajně pravicových skupin. Jedná se o širokou škálu postojů od pouhého povědomí o Evropě až po ucelenější koncepci evropanství, místy otevřeně či skrytě obsahující i rasové kritérium, zahrnující vlastní představy o evropské integraci. Studie, které byly o současně české krajní pravici dosud publikovány, se týkaly těchto skupin spíše jako celku, přičemž součástí jejich základní charakteristiky byl i postoj k Evropské unii a u některých skupin také rasově pojímané evropanství (např. MAREŠ, VEJVODOVÁ 2010; DLOUHÝ, BREJCHOVÁ, HÁKA 2014; RATAJ 2003). Chybí zde však práce, která by se u krajní pravice zaměřila na různá pojetí evropanství v souvislosti s konkurenčními představami o evropské integraci a která by popsala nejnovější vývoj v této oblasti.

Cílem této studie je analyzovat a srovnat pojetí evropanství u těch českých krajně pravicových organizací, kde je podstatnou součástí ideologie a profilace strany. Takovouto jasně vyjádřenou koncepci evropanství a více či méně konkrétně pojatou představu o evropské integraci mají Dělnická strana sociální spravedlnosti (DSSS), Evropští patrioti a Generace Identity (GI).

Klíčovou hodnotou pro krajní pravici¹ je národ. Při analýze jakékoli krajně pravicové skupiny je nutné brát v úvahu, jak k tomuto pojmu přistupuje, zejména zda se objevuje biologické pojetí národa. Dalším klíčový pojem při zkoumání krajní pravice je nacionalismus, což je zastřešující výraz pro řadu více či méně odlišných směrů, které je možné různě pojímat a klasifikovat. Může tím být chápána příslušnost k národu, proces utváření národů nebo politická ideologie (např. ALTER 1994; HEYWOOD 2008: 159–189; HROCH 2003). Pro účely zkoumání krajní pravice je tato studie založená na pojetí, které odlišuje tři základní nacionalismy: demokratický nacionalismus, integrální nacionalismus a nacionalismus rasového typu (ALTER 1992: 77–81, 84–86; ALTER 1994: 26, 29, 34; RATAJ 2003: 45–46).

Studie je založena na kvalitativní analýze programových dokumentů; příspěvků v archívech webových stránek, zejména oficiálních vyjádření organizací a jejich čelných představitelů. Mezi zkoumanými organizacemi jsou značné rozdíly v množství pramenů.

1 Z důvodu značné odlišnosti krajně pravicových skupin není možné identifikovat jednotnou ideově politickou koncepci krajní pravice a to jak v rámci jednotlivých států, tak v mezinárodním srovnání. Různí autoři přistupují k charakteristice krajní pravice různě. V této práci vycházím ze shrnutí základních znaků krajně pravicového myšlení a metod práce od Jana Rataje (2015).

DSSS je politická strana, která se pravidelně účastní voleb. Proto nabízí širokou škálu a značné množství pramenů. GI je skupina aktivistů, kteří vykazují podstatně méně aktivity. Evropští patrioti mají na svých webových stránkách několik programových dokumentů a jejich aktivita na Facebooku sestává pouze z umísťování příspěvků z různých médií. Vlastní koncepce evropské integrace u nich zcela chybí. Proto nebude možné provést plné srovnání všech tří organizací, zejména v oblasti představ o evropské integraci.

Profil organizací

DSSS je ojediněle úspěšná pouze ve volbách do zastupitelstev obcí, přesto se však stala nejvýznamnější představitelkou krajní pravice v České republice. I když strana existuje pod různými názvy od roku 2004, teprve po rozpuštění Dělnické strany (DS) na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (Nejvyšší správní soud 2010) a po přechodu její členské základny do DSSS v roce 2010 nabyla skutečného významu (MV²; MAREŠ, VEJVODOVÁ 2010). Řada členů strany (včetně předsedy a výkonného místopředsedy) získala první politické zkušenosti už jako členové Sdružení pro republiku – Republikánské strany Československa (ŠTĚPÁNEK; VANDAS).

Výraz *dělnický* v názvu strany neodkazuje pouze na pracovníky v dělnických povoláních. Dělníkem je pro stranu každý pracující: zaměstnanci, drobní živnostníci, zemědělci a také nezaměstnaní (DS 2008a; VANDAS 2012a: 42; ŠTĚPÁNEK 2012: 124; ŠTĚPÁNEK 2013).

Ideologie DSSS má nejen národní, ale také silný sociální obsah. Je stranou *sociální spravedlnosti*. K sociální spravedlnosti a k jejím principům se hlásí ve své *Programové listině* (DSSS 2010) a v *Programu DSSS 2015* (DSSS 2015). Zdůrazňováním svého sociálního cítění, zejména účelovým důrazem na zájmy zaměstnanců, se strana snaží oslovit voliče, kteří mají tendenci volit spíš levicové strany (PETŘIVALSKÝ 2013).

Ideologické zakotvení, strategie i taktiky DSSS je třeba posuzovat nejen při vědomí návaznosti na rozpuštěnou DS, ale také orientace na Národnědemokratickou stranu Německa (NPD)³. DS s ní navázala spolupráci v roce 2008 a po jejím rozpuštění v tom DSSS pokračuje (DS 2008b; MV 2009: 3; MV 2010: 4, 15, 38; MV 2011: 7, 20; MV 2012: 18, 22, 58; MV 2014: 18, 48). Obě strany spolupracují zejména při odmítání současné formy evropské integrace a při aktivitách proti přistěhovalectví (Tiskové centrum DSSS 2011b; DSSS 2011).

Součástí DSSS je Dělnická mládež (DM), což je aktivistická, mládežnická a vzdělávací organizace. Strana tak systematicky působí na sympatizující mládež, připravuje ji na budoucí politickou činnost a buduje si tak členskou základnu (DM b; DM a; DM 2010a). Kromě podpory stranických akcí organizuje DM pro své členy různé aktivity, kterými je tato organizace vnitřně stmelována, členové jsou ideologicky školeni a zároveň předvádějí svou společenskou užitečnost (DM b; DM 2010a; DM a). Jedná se o fotbalové turnaje (DM

2 V odkazech používám zkratku MV pro Ministerstvo vnitra České republiky.

3 Národnědemokratická strana Německa, která je pro DSSS vzorem, byla založena 28. listopadu 1964. Je to německá krajně pravicová strana, pro kterou je typické biologické pojetí národa a z toho vyplývající požadavek etnické homogenity národní společnosti. Dále je součástí její ideologie požadavek silného státu, konzervativní tradicionalismus, konzervativní pojetí práva a také revizionismus ve vztahu k Velkoněmecké říši a poválečnému uspořádání (včetně zpochybnění současných hranic Německa) (Steglich 2010: 236–238).

2012; DM 2013), ideologizované výlety za poznáním vlasti (s vlajkami hnutí) (ŠLÉGR 2010; NOVÁČEK 2012), vzdělávací akce (DUDÁK 2010) či sběr odpadků (DUDÁK 2012; KUŘEC 2012).

DSSS a NPD spolupracují i na úrovni svých mládežnických organizací. Například DM převzala komiks *Kachny kontra slepice* (DM 2011a) od Mladých národních demokratů (Junge Nationaldemokraten), mládežnické organizace NPD (LAMPRECHT 2011). Komiks obsahuje varování před nebezpečnými etnickými přistěhovalci, kteří jsou špatní ze své podstaty a zničí každou otevřenou společnost, jež je přijme. Komiks tak především varuje před multikulturalismem.⁴

S DSSS je spojen vznik organizace W.P.E.P.–Evropští patrioti. Počátkem tohoto sdružení bylo neformální setkání *W.P. Oficiálně Neoficiální Mezinárodní Porada Nacionalistů*, které se konalo 20. srpna 2011 v klubu Complex Mirage v Kaplici. Organizátorem byl Jaromír Pytel, v té době tajemník krajské organizace DSSS v Jihočeském kraji a podle antifašistické organizace Antifa vycházející hvězda DSSS (Antifa.cz 2011a; Evropští patrioti c). Součástí setkání měl být i nábor hlasů pro DSSS, což potvrzuje účast jejího výkonného místopředsedy Jiřího Štěpánka. Vzhledem k charakteru této akce, zejména účasti neonacistů, byl Pytel 26. srpna 2011 vyloučen ze strany (Antifa.cz 2011b; Evropští patrioti c).

Další setkání se uskutečnilo 1. října 2011. Bylo na něm rozhodnuto o založení občanského sdružení W.P.E.P.–Evropští Patrioti (Antifa.cz 2012d; Evropští patrioti c). Písmena W.P.E.P. v názvu sdružení znamenají White Power European Patriots.⁵ Od roku svého vzniku číslují roky jako 1, 2, 3 atd. W.P. Takže letošní rok (2015) je *Rok 5. W.P.* (Evropští patrioti c) Toto sdružení se vymezuje vůči DSSS, která podle nich zradí své příznivce, když se jí to hodí, a ještě Evropské patrioty pomlouvá (Evropští patrioti a; Evropští patrioti c). Nepodílejí se na akcích této strany a sami tuto stranu na svých akcích nechťejí. „*Zcela veřejně nesouhlasíme s podáváním politiky tak, jak ji prezentují Vandasovci (DSSS).*“ (Evropští patrioti b)

Mezi jejich deklarované cíle patří přispívání k přátelským vztahům mezi národy, ochrana zákonných práv občanů České republiky, bezplatná poradenská a informační činnost v oblasti politických a náboženských práv se zdůrazněním historie Evropy, podpora prosazování širší účasti veřejnosti na veřejném životě, skutečné prosazování principů občanské společnosti všemi zákonnými prostředky, neustálé rozšiřování vlastní základny a prohlubování povědomí o národních hodnotách a kultuře (Evropští patrioti e).

Generace Identity (identitáři) je součástí sítě organizací evropského, původně francouzského, hnutí. Čeští identitáři sami sebe nepovažují za samostatnou českou organizaci a prohlašují se za českou pobočku evropského mládežnického hnutí, což zdůrazňují jako nejvýraznější rozdíl mezi identitáři a ostatními nacionalisty. Tato česká pobočka byla založena v srpnu 2013 a od září 2013 fungují její webové stránky, které vycházejí z grafického stylu již fungujících poboček v dalších státech. Je to aktivistická organizace, jejíž hlavním cílem je ochrana identity, která je tříúrovňová: regionální, národní a evropská (GI a; GI 2013a; GI 2015b). „*Na politické i kulturní (úrovni identity)*⁶ *cítíme sejeti se svou*

4 Profil DSSS je podrobněji pojat v dosud nepublikovaném textu, který prochází recenzním řízením.

5 White Power je anglicky bílá síla, European Patriots je anglicky evropští patrioti.

6 Poznámka autora.

rodnou hroudou; svým městem a regionem, s českým národem a evropskou civilizací.“ (GI a)

Toto uskupení tvoří především část bývalých členů neonacistických organizací Autonomní nacionalisté a Národní odpor, kteří snažili najít nový a účinný způsob oslovování veřejnosti (Antifa.cz 2014b; Antifa.cz 2014a; Antifa.cz 2015a). Z řad bývalých Autonomních nacionalistů jsou to například Michal Urban, Petr Kessner a Adam Berčík (Antifa.cz 2014b). Bývalý Národní odpor zastupují například Patrik Vondrák (Antifa.cz 2014b) a Lukáš Rod, podle antifašistické organizace Antifa „asi nejagilnější pražský neonacista 21. století“ (Antifa.cz 2014a).

Identitáři o své neonacistické minulosti nemluví a zdůrazňují legitimitu svých deklarovaných postojů. Tyto postoje obsahují snahu o zachování identity a současně opakované odmítání rasismu, xenofobie a šovinismu (GI a; GI b). Svou symbolikou, stylem oblékání a chováním se snaží působit civilně a moderně, stylizovat se do role elity nacionalistů a oslovit tak co největší množství lidí (zejména mladých) (Antifa.cz 2014b; GI 2013c; GI 2013d). Ve svém evropanství jdou ze všech tří organizací nejdále, neboť se prohlašují za hnutí evropské mládeže, kterou ale chápou jako bílou mládež na evropském kontinentu, nikoli jako veškerou mládež, ať už v Evropě nebo v Evropské unii (GI e).

Pojetí národa a evropanství

Podstatou demokratického nacionalismu je demokratické národní uvědomění. Každý člověk se může svobodně národně určit a jeho volba je respektována. Je také zajištěna ochrana menšin. Toto pojetí národa je spjaté s demokratickými hodnotami a možnost zvolit si národní příslušnost patří mezi nejdůležitější součásti moderního pojetí národa. Takový národ je společenstvím, které je ohraničené propustnou hranicí. Je otevřené a pronikání cizích členů nepředstavuje problém. Neuzavřenost společenství se dle možností projevuje také účastí ve světové politice. V integrálním nacionalismu je národ naprosto zásadní, uctívanou hodnotou. Od příslušníků národa je vyžadována nadměrná loajalita za všech okolností. Služba národu není způsobem, jak dosáhnout nějakého vyššího dobra (demokracie, svoboda, pokrok). Národ sám je nejvyšší dobro. Jedinec se musí národu zcela podřídít. Když tak příslušník menšiny či cizinec učiní, je mu dovoleno se integrovat nebo asimilovat. V tomto pojetí národa je hranice společenství částečně propustná. Míra propustnosti této hranice závisí na množství podmínek, které jedinec či menšina musí splnit. U nacionalismu rasového typu je hranice společenství nepropustná. Příslušníci jiných národů, případně ras, jsou považováni za méněcenné nebo přinejmenším nepřijatelné. Ať je důvodem odmítnutí biologická odlišnost nebo nepřekonatelné kulturní rozdíly, případně jiný důvod, hranice společenství je nepropustná a do národa nelze vstoupit (ALTER 1992: 77–81, 84–86; ALTER 1994: 26, 29, 34; BARTH 1998; ERIKSEN 2012: 74–83, 185–189; FLORA, KUHNLE, URWIN 1999: 8–16, 31–32, 64–69, 100–107, 170–176; FREDRICKSON 2003: 85; HROCH 2009: 22–23; KOHN 1967: 3–24, 329–576; KOŘALKA 1969: 54–59; MEINECKE 1922: 1–22; RATAJ 2003: 45–46; SHILS 1975: 111–126; SMITH 1991: 19–42, 79–84; SMITH 2008: 32–47; VAN GENNEP 1997: 32–45).

U všech tří organizací je přítomen od jejich pojetí národa neoddelitelný antimodernismus a konzervativní tradicionalismus (DSSS 2010; DSSS 2015; Evropští patrioti b; GI b; VANDAS 2012d). Je tak stanoven rámec, který není racionálně zdůvodněný,

prodiskutovaný a demokraticky přijatý, ale je určující pro to, co je správné a o čem se nepochybuje.

Národ a jeho tradice mají v ideologii DSSS klíčový význam. Strana se hlásí k národu ve své *Programové listině* (DSSS 2010), v mottu na svých starých webových stránkách se definovala jako „*národní opozice proti zkorumpovanému režimu*“ (DSSS h) a *Program DSSS 2015* je ukončen mottem: „*DĚLNICKÁ STRANA SOCIÁLNÍ SPRÁVEDLNOSTI – JEDINÁ NÁRODNÍ OPOZICE!*“ (DSSS 2015). Tomu odpovídají i stranické symboly. Strana má ve znaku iniciály svého názvu, čtvrtinu ozubeného kola a bustu Iva, přičemž vše je v českých národních barvách. Svým znakem se hlásí k národní orientaci, konzervativnímu tradicionalismu a k tomu, že hájí zájmy dělníků (pracujících lidí) (Tiskové centrum DSSS 2010a; DSSS 2010; DSSS 2015; VANDAS 2012d).

Znakem Evropských patriotů je černý štít, na kterém jsou bílá písmena W.P.E.P., pod nimi je červený kříž, na němž je ještě bílý keltský kříž. Červeným křížem odkazují na Templáře a krev Ježíše. Bílý kříž je odkazem na Kelty a na jejich symboliku, ve které podle Evropských patriotů tento kříž představoval přesah do jiného světa, k vyšší energii a znalostem (Evropští patrioti d). Znak je tedy odkazem na evropskou minulost s důrazem na její křesťanské kulturně duchovní dědictví.

Generace Identity, jakožto pobočka evropského hnutí, nemá vlastní symbol, který by odkazoval na české národní tradice. Národ je zmiňován jen jako jedna z identit, mezi regionální a civilizační (evropskou) (GI a). Znakem GI je řecké písmeno lambda v kruhu, přičemž znak či vlajka jsou vždy v černožlutém provedení. Buď jsou lambda a kruh žluté na černém pozadí, nebo naopak. Inspirací byla starověká Sparta a znak má být symbolem odhodlání a nezlomnosti. To platí jak obecně, tak konkrétně pro obranu Evropy, tedy rasy a civilizace (GI 2015d).

V nacionalismu DSSS je obsažen etnopluralismus a přináležitost k bílému evropanství. Vlastní národ představuje zcela zásadní hodnotu, nicméně ostatní národy nejsou považovány za podřadné. Strana vyjadřuje respekt ke všem národům a jejich kulturám, ale jen v jejich národních státech. Ve stejný postoj strana doufá i u ostatních nacionalistů v Evropě, což by ideálně vedlo ke společnému postupu národních států za účelem jejich obrany a také záchrany konzervativně tradicionalisticky pojaté evropské kultury (DSSS 2015; Tiskové centrum DSSS 2011a; Tiskový odbor DSSS JMK 2010; VANDAS 2010b; VANDAS 2010a; VANDAS 2011c; VANDAS 2012c; VANDAS 2014a). „*Evropští nacionalisté totiž v 21. století nejsou žádnými šovinisty a jsou s to postavit se bok po boku v boji za přežití evropského ducha.*“ (DM 2014a) Strana považuje za základ identity národ a bílé evropanství pro ni představuje širší společenství, které je společně evropským národům. V rámci této zastřešující kolektivní identity vidí budoucnost českého národa a možnost jeho záchrany.

Tento postoj byl rozveden v Ideovém programu Dělnické mládeže z 2. listopadu 2014. *Moderní nacionalismus* je v něm pojat jako hnutí, které má zabránit řízené genocidě původního evropského obyvatelstva. Tuto genocidu chápou dělníční mládežníci jako vykořevení v důsledku řízené imigrace. „*Jsmé tak nositeli moderního nacionalismu – vlastenectví 21. století. Naše vlastenectví neznamená staré opelichané a krátkozraké „Můj národ je lepší než tvůj“.* Takto se projevovali „vlastenci“ v minulých staletích – nechť tam tato jejich idea i zůstane. Pro evropský nacionalismus v 21. století je stěžejní slogan: „*Cítím a tím pokrevní pouto s příslušníky mého národa a pouto mého národa s ostatními národy Evropy.*““ (DM 2014b)

Evropští Patrioti se hlásí k národní orientaci a současně k evropskému patriotismu. Chtějí sdružovat české občany od patnácti let, kteří odmítají morální i ekonomickou devastaci evropského kulturního prostoru (Evropští patrioti b). „*Patriotismus je společensko-politický postoj, skutečný patriotismus je věřit v opravdový odkaz našich Evropských předků, kteří za přerozdělení Evropy pokládali své životy.*“ (Evropští patrioti a) Sdružení svůj evropský patriotismus definuje velmi obecně. Když vyjdeme z jejich názvu, charakteru prvního setkání a symboliky, můžeme dovodit, že evropanství chápou především rasově a nábožensko-kulturně.

Entopluralismus GI velmi důrazný a stejně důrazná je i snaha o udržení etnických a kulturních odlišností na celém světě, přičemž důraz je kladen na obranu vlastní identity (GI a; GI c). „*Jsmetedy pro heterogenní svět homogenních národů.*“ (GI c) Evropanství je v pojetí GI spojeno s civilizační (kontinentální, rasovou) úrovní identity (GI a; GI c; GI e). Šovinismus či představy o podřadnosti ostatních národů jsou odmítány (GI a; GI b; GI e; GI 2015d). „*Jako identitáři se stavíme proti šovinismu a bludům o vyvolenosti vlastního národa, které evropské národy v 19. a 20. století postavily proti sobě na bitevních polích.*“ (GI e)

DSSS nevznáší výslovný požadavek na udržení biologické homogenity českého národa. Podstatou imigračních omezení, která strana navrhuje, je ochrana vlastního ohroženého národa a jeho kultury a také snaha udržet pořádek a bezpečí. V rámci své ostrážitosti by tato strana dovolila žít v České republice pouze lidem, kteří budou pro český národ přínosem. Tuto možnost by měli jen ti přistěhovalci, kteří mají předpoklady pro plnou asimilaci. Tím je myšlena znalost jazyka, prostředí, kultury, historie a práva. Hranice národního společenství je tedy v tomto přístupu částečně propustná. Přistěhovalci nemají možnost se svobodně národně určit jako Češi, ale musí splnit řadu podmínek (DSSS i; DSSS 2010; DSSS 2015; VANDAS 2011e; VANDAS 2013a). Strana připouští možnost asimilace, ale množství podmínek zvyhodňuje spíše Evropany.

Je však třeba vzít v úvahu také radikálnější, či spíše méně opatrná, vyjádření mladých „dělníků“. Užití výrazů *pokrevní pouto* a *přežití naší krve* v Ideovém programu Dělnické mládeže vypovídá o tom, že těmto mládežníkům jde o zachování biologické homogenity národa a rasy (DM 2014b).

Z hlediska zkoumání pojetí národa u DSSS byl významný poslední sjezd strany, který se konal 7. března 2015. Ve funkci zůstal předseda strany Tomáš Vandas a výkonný místopředseda Jiří Štěpánek (ŠTĚPÁNEK; VANDAS; Tiskové centrum DSSS 2012). Novým místopředsedou byl zvolen předseda DM Erik Lamprecht (LAMPRECHT; Antifa.cz 2012b; Antifa.cz 2013) a také bývalý člen Národního odporu Jiří Froněk (Antifa.cz 2008; Antifa.cz 2012a; Antifa.cz 2012c; DSSS c; DSSS d; Tiskové centrum DSSS 2015). Zvolení nových místopředsedů naznačuje, že nacionalismus rasového typu je vlastní značné části členů strany. Případně se může jednat o počátek dlouhodobějšího trendu, což bude předmětem dalšího výzkumu.

O biologické homogenitě národa a rasy se Evropští patrioti výslovně nevyjadřují, ale jejich název, charakter prvního setkání a symbolika vypovídají o tom, že patří mezi jejich záměry. Jejich postoj k přistěhovalcům to potvrzuje (Evropští patrioti b).

Zachování biologické homogenity národa a rasy je jedním ze základních cílů GI. Pojímají to jako snahu o zachování biodiverzity na úrovni etnicit (GI c; GI e; GI 2015e). „*Být identitářem znamená plně se zasazovat za zachování etnicko-kulturních identit všude ve světě.*“ (GI c) V tomto přístupu je identita zcela uzavřená a hranice společenství

je nepropustná. Udržení čistoty rasy sice není výslovně zmiňováno, ale je jedním z hlavních cílů (GI c; GI 2015e).

Protipřistěhoalectví DSSS není absolutní a strana dokonce předpokládá asimilaci vhodných přistěhovalců. V jejím přístupu není obava z cizího, ale obava z neslučitelného. Jedná se především o ostražitost vůči lidem, kteří jsou neslučitelní s českou kulturou, a také o snahu chránit českou pracovní sílu, na jejíž úkor jsou přistěhovalci zaměstnáváni (DSSS i; DSSS 2010; DSSS 2015; KNĚŽICKÝ 2014; Skutečnosti 2014; ŠTĚPÁNEK 2014a; Tiskové centrum DSSS 2010b; Tiskové centrum DSSS 2014a).

Evropští patrioti chápou přistěhoalectví jako nucenou náhradu domorodého obyvatelstva, jako nepřijatelné řešení jeho nízké porodnosti. Současně vidí problém v sociálním znejistění národa, které zaměstnávání a sociální podpora přistěhovalců způsobuje (Evropští patrioti b).

V postojích GI je protipřistěhoalectví obzvlášť vyhrcoené vůči masové imigraci z mimoevropských zemí, která je chápána jako smrtelná hrozba (GI a; GI c; GI e). Xenofobie je otevřeně projevovaná a údajné ohrožení se týká jak biologické, tak kulturní homogenity (GI 2015e). „*Masová imigrace je nožem, jehož ostří zraňuje na obě strany, jak hostitelskou populaci, tak samotné imigranty.*“ (GI 2015e) Asimilace neevropských přistěhovalců je zcela odmítána. Přistěhoalectví chtějí identitáři zastavit, představitele cizích kultur izolovat a postupně v rámci procesu reemigrace vracet do jejich původních vlastí (GI 2015e). Pro tento proces plného obnovení původních identit užívají výraz *reconquista* (GI 2015d).

Nedílnou součástí protipřistěhoalectví je i antiislamismus, v rámci kterého je islám vnímán jako obzvlášť velké ohrožení české a evropské kultury. U DSSS se toto téma opakovaně objevuje v projevech předsedy strany i v příspěvcích na stranických webových stránkách. Je už nedílnou součástí oslovování veřejnosti (ŠTĚPÁNEK 2014a; Tiskové centrum DSSS 2014b; Výkonný výbor DSSS 2011). U GI samostatně pojatý antiislamismus není. Je součástí odmítání masového přistěhoalectví z neevropských zemí jako takového. „*Ve jménu vlastních kořenů a identity hluboce odmítáme masové populační transfery, na něž nahlížíme coby na tragédii, a to jak pro imigranty samotné, tak i pro původní populaci.*“ (GI a)

Častým tématem DSSS a současně hojně využívaným způsobem oslovování veřejnosti je vymezení se vůči multikulturalismu. Jeho západoevropský model je dnes podrobován hojně kritice, zejména pokud jde o problematiku soužití a hrozby pro národní identitu (SARTORI 2011: 79; BARŠA 2012: 32–36). DSSS však zaujímá k této doktríně ostře odmítavý a výsměšně nenávislný postoj (VANDAS 2010b; VANDAS 2011d; VANDAS 2011a; VANDAS 2014b; VANDAS 2014c). Svou kritiku multikulturalismu směřuje proti modernizaci, k níž došlo ve dvacátém století, a poukazuje na nefunkčnost liberální demokracie. „*Naše společnost je zasažena multi-kulti bacilem, který musíme zlikvidovat aplikací účinného léku: nacionalismu.*“ (VANDAS 2010a)

Generace Identity odmítá multikulturalismus jako program ztráty kořenů původního obyvatelstva. V multikulturalismu vidí snahu o vykořenění Evropanů, jehož projevem je úpadek původní evropské kultury a hodnot (GI e; GI 2013a; GI 2015b; GI 2015e).

Součástí nacionalismu bývá více či méně konkrétní identifikace nepřátel národa. V postojích DSSS mezi nimi najdeme především ideologické protivníky a lidi, kteří jsou neslučitelní s konzervativně tradicionalisticky pojatou českou kulturou. Jsou to přistěhovalci, některé menšiny, vetřelci z nadnárodních firem, zastánci multikulturalismu,

pravdoláskaři, Evropská unie, ziskuchtiví bankéři atd. Ti všichni jsou obviňováni z ekonomického a morálního úpadku národa. Obviňování těchto nepřátel a nabídka ochrany před nimi je nedílnou součástí oslovování veřejnosti (DSSS b; DSSS 2010; Tiskové centrum DSSS 2010c; DSSS 2015; VANDAS 2011c; Tiskové centrum DSSS 2011a; VANDAS 2012c; VANDAS 2014c).

Vymezení nepřátel je u GI obecnější. Ohrožení představuje globalizace, multikulturalismus, masová imigrace, ekonomický a hodnotový liberalismus. V případě Evropské unie je ale jmenován konkrétní škůdce (GI a; GI b; GI e).

Evropská integrace jinak

DSSS rezolutně odmítá současnou formu evropské integrace. Poukazuje na ekonomické problémy Evropské unie, omezování pravomocí států, přeregulovanost, příliv imigrantů (zejména muslimů), hrozbu změny Evropy pod vlivem islámu atd. (DSSS 2015; VANDAS 2011c; VANDAS 2012c; Tiskové centrum DSSS 2011a). Předseda strany to charakterizoval slovy: „*Politici EU sice neustále hovoří o růžové budoucnosti jednotné Evropy, nicméně ta spíše připomíná dodýchávající organismus, zatěžovaný zákeřnými cizopasníky.*“ (Tiskové centrum DSSS 2011a)

Není to jen mírně sarkastický a ironicky plebejský přístup k vrchnosti, jež vládne ze vzdáleného centra a zdaleka ne vše se jí daří. Nejedná se také o pouhé účelové využívání Evropské unie jako oblíbeného fackovacího panáka.⁷ Je to nepřátelský postoj k cizí říši, která představuje hrozbu pro svrchovaný národní stát jako pro ideál i konkrétně pro Českou republiku.⁸ „*Uzrál čas pro nástup nacionalismu k záchraně nás všech. Jinou cestu nevidím.*“ (VANDAS 2011c)

Evropští patrioti obecně viní Evropskou unii z úpadku původních obyvatel Evropy, který je způsoben přílivem a protěžováním přistěhovalců. Konkrétně uvádějí odstraňování křesťanských symbolů z veřejného života a podporu muslimské komunity (Evropští patrioti c). Řešením by byla velmi stručně a velmi obecně požadovaná nezávislost na byrokracii Evropské unie (Evropští patrioti b).

Pro Generaci Identity je Evropská unie byrokratickou institucí, která prosazuje multikulturalismus a masové přistěhovalectví. Multikulturalismus je viděn jako snaha vykořenit Evropany a zbavit je jejich původní kultury (GI e; GI 2015b). Masové přistěhovalectví představuje podle GI největší nebezpečí. Tento proces je chápán jako nahrazování původního obyvatelstva uprchlíky a dalšími přistěhovalci, jako nový druh kolonialismu (GI 2015a; GI 2015b). Obranu společného dědictví (kultury a rasy) proti tomuto ohrožení potom vidí jako jeden ze svých hlavních úkolů. Je to „*boj proti bezduché a anti-identitářské EU ve jménu skutečné Evropy!*“ (GI e)

DSSS a GI nezůstávají u ostrého odmítání Evropské unie a předkládají vlastní představy o evropské integraci. DSSS zakládá svůj ideál Evropy na spolupráci nacionalistů a národních států. Cílem je obrana těchto států a také konzervativně tradicionalisticky pojaté evropské kultury. Národy (svrchované národní státy) by tak společně postupovaly proti nepřátelům, kteří brzdí jejich rozkvět a dokonce jim škodí (DSSS 2015; Tiskové

7 Více k tomuto přístupu k Evropské unii viz (Müller 2008: 112).

8 Pro širší kontext viz (Rataj 2003: 67–71).

centrum DSSS 2011a; Tiskový odbor DSSS JMK 2010; VANDAS 2010b; VANDAS 2010a; VANDAS 2011c; VANDAS 2012c; VANDAS 2014a).

Ideální představa „identitářů“ o Evropě je rozporná. Na jedné straně chtějí silnou, spojenou Evropu, která bude suverénní velmocí, a na druhé straně odmítají samotné principy současné formy evropské integrace a jakoukoli formu centralistického evropského státu. Cílem má být Evropa vlastní, krajů a národů, fungující na bázi decentralizace a subsidiarity. Odlišnosti by byly zachovány a jednotu by zajistilo vědomí příslušnosti ke společné civilizaci (a rase) (GI b; GI e). „*Evropa, to je pro nás vlast stejně, jako je nám vlastní Česká republika. Je to pochopitelně vlast v širším smyslu, ale nevidím vhodnějšího slova k vyjádření toho vztahu.*“ (GI 2015d)

Jak u DSSS, tak u GI najdeme organické pojetí Evropy. V tomto organismu by měly všechny části vzájemně spolupracovat a vytvořit tak silný, obranyschopný celek (GI e; VANDAS 2015b). „*Uvědomme si, že Evropa je dnes takovým organismem, který je ohrožován dvěma druhy bakterií. A to je vnější bakterie a vnitřní. Vnější bakterie to je imigrant, který se snaží za každou cenu nyní dosáhnout evropských břehů. A Itálie čelí obrovské expanzi uprchlíků. A ti vnitřní, vnitřní bakterie, no tak to jsou ti politici, kteří nám tady celá dlouhá léta zavádějí multi-kulti experimenty, na které brzy asi Evropa dojede. Protože to je to, co nás zahubí. Takže my se musíme začít okamžitě bránit.*“ (VANDAS 2015b)

Ve vztahu k přistěhovalcům se u obou organizací objevuje koncept *pevnost Evropa* jako forma obrany před masovým přistěhovalectvím (GI c; GI e; GI 2015c; VANDAS 2015a). „*Proto říkám STOP! Evropa se musí stát pevností. Musí na moři hlídkovat vojenské lodě a odrážet okamžitě nemilosrdně jakýkoliv útok, který by tuto hranici překonal.*“ (VANDAS 2015a)

Identitáři se s „dělníky“ shodnou i ve vojenské oblasti. Odmítají členství v Severoatlantické alianci a angažovanost ve vojenských misích a současně chtějí spolupracovat s ostatními svrchovanými národními státy (DSSS 2015; DSSS e; GI 2013a). „*Podporujeme spolupráci mezi národy a civilizacemi tam, kde je to oboustranně užitečné. Musí však probíhat na principu rovný s rovným, každý na svém.*“ (GI b)

Pro dokreslení ideální představy Evropy, ve které národní státy spolupracují zejména proti ohrožení, je třeba chápat, jaký politický systém je odmítán a jaký je považován za žádoucí. Liberálně demokratický systém v České republice je pro DSSS katastrofou. Problémy nejsou pojímány jako záležitosti k řešení, ale jako vyložený rozklad: nerespektování základních hodnot, vyrabování státního majetku, korupce, kriminalita, příliv nelegálních přistěhovalců, nesamostatnost v zahraniční politice, opouštění tradic (DSSS h; DSSS 2010; Tiskové centrum DSSS 2015; Tiskové centrum DSSS 2013; VANDAS 2011a; VANDAS 2012b; VANDAS 2013b). Strana zavrhuje celý Západ, který chápe jako zdroj úpadku tradičních hodnot a bídy (KNĚŽICKÝ 2012; ŠTĚPÁNEK 2014b; VANDAS 2012d). Odmítavý vztah k Západu je doprovázen kladným postojem k autoritářským či neliberálním režimům (Bělorusko, Rusko, do roku 2013 Ukrajina), kde je činnost opozice značně utlumená, případně vůbec neexistuje (KNĚŽICKÝ 2012; ŠTĚPÁNEK 2011a; ŠTĚPÁNEK 2011b; VANDAS 2011b). Vláda pevné ruky je považována za záruku pořádku, bezpečí a prosazování konzervativně tradicionalistické morálky.

Generace Identity současným politickým systémem opovrhne. Spatřuje v něm ekonomický a morální úpadek, vypjatý individualismus, posedlost konzumem a odklon

od identity (GI a; GI 2013b; GI 2015e). Odmítá liberální parlamentní demokracii jako takovou a inspiraci hledá v idealizovaném starověkém Řecku (GI a; GI b). „*J sme pro přímou, organickou demokracii vycházející ze starověké řecké tradice, podle níž je dosažitelná pouze v homogenním národě.*“ (GI a)

DSSS a GI se shodují nejen v odklonu od liberální demokracie, ale také v požadavku na zvýšení úlohy státu, který by měl plnit rozsáhlé množství úkolů. Tato koncepce je opakem liberálních představ a stát je odpovědný za společenské a ekonomické procesy. Nechtějí slabý stát a svobody pro jedince, který je odpovědný sám za sebe. Chtějí, aby stát zajistil blaho národa. Patří tam ochrana konzervativně tradicionalistické kultury národa a bílých Evropanů, zajištění zdravého rozvoje národa, ochrana životního prostředí, zajištění sociální solidarity, podpora domácích výrobců atd. (DSSS i; DSSS j; DSSS f; DSSS g; DSSS a; DSSS 2010; DSSS 2015; GI b; GI d; KOMÁREK, MACHOVÁ 2010; SKOUMALOVÁ; Tiskové centrum DSSS 2013; VANDAS 2011e).

Závěr

Cílem této studie bylo analyzovat evropanství a představu o evropské integraci tří českých krajně pravicových organizací. Jejich postoje vycházejí z pojetí národa, tedy z klíčové hodnoty pro krajně pravicové skupiny. Demokratické národní uvědomění se u nich vůbec nevyskytuje. Buď jsou představiteli nacionalismu rasového typu nebo se pohybují na pomezí nacionalismu rasového typu a integrálního nacionalismu s velmi nepropustnou hranicí společenství. Jejich národní i evropská identita je buď zcela nebo velmi uzavřená. Současnou formu evropské integrace ostře odmítají a chápou ji jako zdroj ohrožení pro Evropany, přičemž nejčastěji a nejdůrazněji je uváděn přístup Evropské unie k přistěhovalcům.

DSSS považuje za základ identity národ a přináležitost k bílému evropanství sice zdůrazňuje, ale vždy ve spojení s výhodností a nezbytností takového postoje. V rámci této zastřešující kolektivní identity vidí budoucnost českého národa a možnost jeho záchrany. Připouští možnost asimilace, ale pouze při splnění značného množství podmínek. Evropskou integraci si představuje jako spolupráci národních států za účelem obrany těchto států a také konzervativně tradicionalisticky pojaté evropské kultury.

Evropští patrioti se také odvolávají k národu, ale svými postoji – ostatně i svým názvem – zdůrazňují svou evropskou identitu, která je chápána především rasově. Evropskou unii kvůli podpoře přistěholectví a úpadku Evropanů odmítají, ale nepředkládají vlastní představu evropské integrace.

Národní i evropská identita GI je rasová, tedy zcela uzavřená. Biologická homogenita národa a rasy je jedním z jejích základních cílů. Hranice evropského společenství je nepropustná a přistěhovalce chtějí identitáři izolovat a odstranit. Jejich představa evropské integrace v sobě obsahuje značný rozpor. Chtějí silnou, spojenou Evropu, která bude suverénní velmocí, a současně odmítají jakoukoli formu centralistického evropského státu.

Záměrem DSSS a GI je chránit bílé evropanství v pevnosti Evropa. Jako hlavní ohrožení pro evropský organismus jsou viděni přistěhovalci, kteří jsou pojati téměř jako nákaza.

Literatura

Pramenné podklady

- Antifa.cz. (2011a). *Jaromír "DJ Ferda" Pytel a jeho exoti* [on-line]. 24. srpna 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/jaromir-dj-ferda-pytel-jeho-exoti>.
- Antifa.cz. (2011b). *DSSS Jižní Čechy: kdo lže, ten krade a může i zabít* [on-line]. 14. prosince 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/dsss-jizni-cechy-kdo-lze-ten-krade-muze-i-zabit>.
- Antifa.cz. (2012a). *Náckové v Rotavě* [on-line]. 26. ledna 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/nackove-v-rotave>.
- Antifa.cz. (2012b). *S nacistickými pohrobky proti násilí?* [on-line]. 20. dubna 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/s-nacistickymi-pohrobky-proti-nasili>.
- Antifa.cz. (2012c). *Největší esa z kandidátky DSSS pro krajské volby* [on-line]. 1. října 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/nejv-t-esa-z-kandid-tyk-dsss-pro-krajsk-volby>.
- Antifa.cz. (2012d). *Vyhazov Lucky Šlégrové a soukromá vojna Lorda Sirky* [on-line]. 12. ledna 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/vyhazov-lucky-slegrove-soukroma-vojna-lorda-sirky>.
- Antifa.cz. (2014a). *Když nácek už není nácek* [on-line]. 25. března 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/kdyz-nacek-uz-neni-nacek>.
- Antifa.cz. (2014b). *Generace identity, aneb nová image Autonómních nacionalistů* [on-line]. 4. března 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/generace-identity-aneb-nova-image-autonomnich-nacionalistu>.
- Antifa.cz. (2015a). *Rozhovor s Antifašistickou akcí na téma postfasismus pro A2* [on-line]. 27. května 2015 [vid. 28. února 2015]. Dostupné z: <http://www.antifa.cz/content/rozhovor-s-antifasistickou-akci-na-tema-postfasismus-pro-a2>.
- DM. (a). *Naše logo* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/o-nas/nase-logo>.
- DM. (b). *Kdo jsme* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/o-nas>.
- DM. (2010a). *Náš program* [on-line]. 27. března 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/o-nas/nas-program>.
- DM. (2011a). *DĚLNICKÁ MLÁDEŽ VYDÁVÁ SVŮJ KOMIKS: KACHNY KONTRA SLEPICE* [on-line]. 30. října 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://skolnidvur.delnickamladez.cz/komiks>.
- DM. (2014a). *Na úspěšném Dni německé budoucnosti vystoupila i DM* [on-line]. 9. června 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/na-uspesnem-dni-nemeckebudoucnosti-vystoupila-i-dm>.
- DM. (2014b). *Ideový program* [on-line]. 2. listopadu 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/o-nas/nas-program>.
- DS. (2008a). *Kdo jsme* [on-line]. 27. července 2008 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=102.

- DS. (2008b). *Historie Dělnické strany* [on-line]. 12. srpna 2008 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=117&Itemid=151.
- DSSS. (a). *LOGO DSSS* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/o-nas/logo-dsss>.
- DSSS. (b). *Strategie postupu proti nepřizpůsobivému stylu života* [on-line]. Obecné zásady. [vid. 30. listopadu 201]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/obecne-zasady>.
- DSSS. (c). *VÝKONNÝ VÝBOR* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/vedeni-dsss/vykonny-vybor>.
- DSSS. (d). *KRAJSKÉ ORGANIZACE DSSS* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/kontakty/krajske-organizace>.
- DSSS. (e). *Branná koncepce DSSS* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/branna-koncepce>.
- DSSS. (f). *Krajské organizace DSSS*. Soukromý archiv.
- DSSS. (g). *PŘEDVOLEBNÍ PLAKÁTY A LETÁKY 2013-2014* [on-line] [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/propagace>.
- DSSS. (h). [on-line] [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/>.
- DSSS. (i). *Strategie postupu proti nepřizpůsobivému stylu života* [on-line]. Reforma policie, vězeňství a trestní legislativy. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://neprizpusobivi.dsss.cz/reforma-policie_-vezenstvi-a-trestni-legislativy.
- DSSS. (j). *Strategie postupu proti nepřizpůsobivému stylu života* [on-line]. Problematika vzdělávání. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://neprizpusobivi.dsss.cz/problematika-vzdelavani>.
- DSSS. (2010). *Programová listina* [on-line]. 20. února 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/programova-listina>.
- DSSS. (2013). *Sebrat peníze procikánským neziskovkám, hned! Státní subvence musí jít do zemědělských okresů, říká lídr DSSS v Plzeňském kraji Jiří Štěpánek* [on-line]. 16. října 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/sebrat-penize-procikanskym-neziskovkam_-hned_-statni-subvence-musi-jit-do-zemedelskych-okresu_-rika-lidr-dsss-v-plzenskem-kraji-jiri-stepanek.
- DSSS. (2015). *Program DSSS 2015* [on-line]. [vid. 31. května 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/program-dsss-2015>.
- DUDÁK, Jiří. (2010). *Přednáška na téma Život generála Gajdy* [on-line]. 7. května 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.delnickamladez.cz/prednaska-na-tema-zivot-general-a-gajdy>.
- DUDÁK, Jiří. (2012). *Ohnětě svůj hřbet a ulehčete přírodě, v Brně jdou příkladem* [on-line]. 7. března 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.delnickamladez.cz/ohnete-svuj-hrbet-a-ulehčete-prirode_-v-brne-jdou-prikladem.
- Evropští patrioti. (a). *Úvod* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.wpep.estranky.cz>.
- Evropští patrioti. (b). *O nás* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.wpep.estranky.cz/clanky/o-nas.html>.
- Evropští patrioti. (c). *Historie-Vznik* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.wpep.estranky.cz/clanky/historie-vznik.html>.

- Evropští patrioti. (d). *Historie - Erbu* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.wpep.estranky.cz/clanky/historie---erbu.html>.
- Evropští patrioti. (e). *STANOVY* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.wpep.estranky.cz/clanky/stanovy.html>.
- Gl. (a). *KDO JSME* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/kdo-jsme>.
- Gl. (b). *ZA CO BOJUJEME* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/za-co-bojujeme>.
- Gl. (c). *PROTI RASISMU* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/proti-rasismu>.
- Gl. (d). *EKONOMIKA* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/ekonomika>.
- Gl. (e). *EVROPA ANO, EU NE!* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/evropa-ano-eu-ne>.
- Gl. (2013a). *I VY JSTE GENERACE IDENTITY!* [on-line]. 11. září 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/727>.
- Gl. (2013b). *17. LISTOPAD – DEN MNOHA OČEKÁVÁNÍ* [on-line]. 19. listopadu 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1007>.
- Gl. (2013c). *I VY JSTE GENERACE IDENTITY* [on-line]. Nahráno 11. září 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=B3kHGxsD0Dw>.
- Gl. (2013d). *Sestřih z přednášky Patrika Vondráka na VŠE* [on-line]. Nahráno 20. listopadu 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=X5Z0szBQJ9g>.
- Gl. (2015a). *RUCE PRYČ OD EVROPY!* [on-line]. 15. února 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1570>.
- Gl. (2015b). *ROZHOVOR PRO TÝDENÍK POLSKA NIEPODLEGŁA* [on-line]. 12. února 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1565>.
- Gl. (2015c). *PEVNOST EVROPA!* [on-line]. 25. března 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1584>.
- Gl. (2015d). *RECONQUISTĚ EVROPY MUSÍ PŘEDCHÁZET RECONQUISTA EVROPSKÉ MYSLI – ROZHOVOR PRO POLSKÝ PORTÁL KONSERWATYZM.PL* [on-line]. 16. března 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1580>.
- Gl. (2015e). *IMIGRACE A MY* [on-line]. 1. března 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://generace-identity.cz/archiv/1574>.
- KNĚŽICKÝ, Martin. (2012). *Východ zvedá hlavu před západní zhoubou liberalismu* [on-line]. 23. listopadu 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/vychod-zveda-hlavu-pred-zapadni-zhoubou-liberalismu>.
- KNĚŽICKÝ, Martin. (2014). *Vítáme rozhodnutí Švýcarů: Stop imigrantům!* [on-line]. 10. února 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/vitame-rozhodnuti-svycaru_-stop-imigrantum.
- KOMÁREK, Václav a Iveta Machová. (2010). *Programové prohlášení Dělnické strany sociální spravedlnosti pro komunální volby 2010 - Ostrava* [on-line]. 27. srpna 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://mskraj.wordpress.com/2010/08/27/programove-prohlaseeni/>.

- KUŘEC, Jan. (2012). *Stačilo málo a v ostravském lesoparku je hned o něco lépe* [on-line]. 4. července 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.delnickamladez.cz/stacilo-malo-a-v-ostravskem-lesoparku-je-hned-o-neco-lepe>.
- LAMPRECHT, Erik. *Erik Lamprecht* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.delnickamladez.cz/erik-lamprecht>.
- LAMPRECHT, Erik. (2011). *Ohlédnutí za spoluprací s německou NPĐ v roce 2011* [on-line]. 28. prosince 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.delnickamladez.cz/ohlédnutí-za-spoluprací-s-německou-npd-v-roce-2011>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Historie strany Dělnická strana sociální spravedlnosti* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/seznam-politických-stran/>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2009). *Strategie boje proti extremismu* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyroční-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2010). *Strategie boje proti extremismu v roce 2009* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyroční-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2011). *Zpráva o problematice extremismu na území České republiky v roce 2010 a vyhodnocení koncepce boje proti extremismu pro rok 2010 a ke koncepci boje proti extremismu pro rok 2011* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyroční-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2012). *Zpráva extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2011, vyhodnocení plnění koncepce boje proti extremismu pro rok 2011 a koncepce boje proti extremismu pro rok 2012* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyroční-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- Ministerstvo vnitra České republiky. (2014). *Zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2013* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyroční-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>.
- Nejvyšší správní soud. (2010). *Rozsudek jménem republiky* [on-line]. 17. února 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/docs/Delnicka_strana_original.pdf.
- NOVÁČEK, Tomáš. (2012). *Den DM Slezsko* [on-line]. 11. července 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.delnickamladez.cz/den-dm-slezsko>.
- PETŘIVALSKÝ, Jiří. (2013). *Cestou seriózní radikality* [on-line]. 22. ledna 2013 [vid. 31. května 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss-praha.cz/news/cestou-seriozni-radikality/>.
- SKOUMALOVÁ, Simona. *Volební program Dělnické strany sociální spravedlnosti pro komunální volby 2010. Kultura a tvář města* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/brno-___-mesto-kultury-zelene-a-sportu.
- Skutečnosti. (2014). Tomáš Vandas (DĚLNICKÁ STRANA SOCIÁLNÍ SPRÁVEDLNOSTI) – euro je politický projekt. In: *Skutečnosti* [on-line]. 4. května 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://skutečnosti.cz/tomas-vandas-delnicka-strana-socialni-spravedlnosti-euro-je-politicky-projekt/>.
- ŠLÉGR, Jiří. (2010). *Výstup na Bořeň* [on-line]. 9. dubna 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.delnickamladez.cz/vystup-na-boren>.

- ŠTĚPÁNEK, Jiří. *JIŘÍ ŠTĚPÁNEK* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.dsss.cz/jiri-stepanek>.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří. (2011a). *Bělorusko jako ČR?* [on-line]. 6. ledna 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/belorusko-jako-cr_.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří. (2011b). *Ropa, krev a demokracie* [on-line]. 24. října 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/ropa_-krev-a-demokracie.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří. (2012). O dělnících a zaměstnancích. In: VANDAS, Tomáš. *Od republikánů k Dělnické straně: rozpad SPR-RSČ a vznik politických následovníků*. Praha: Dělnická strana sociální spravedlnosti. ISBN 978-80-905163-0-4.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří. (2014a). *Štěpánek (DSSS): Imigranti jsou nebezpečím pro naši budoucnost* [on-line]. 28. února 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/stepanek_-dsss__-imigranti-jsou-nebezpecim-pro-nasi-budoucnost.
- ŠTĚPÁNEK, Jiří. (2014b). *ŠTĚPÁNEK (DSSS): ZLO Z MEŠIT* [on-line]. 28. října 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/stepanek_-dsss__-zlo-z-mesit.
- Tiskové centrum DSSS. (2010a). 20. výročí národní pravice s novým logem DSSS [on-line]. 24. února 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/20_-vyroci-narodni-pravice-s-novym-logem-dsss.
- Tiskové centrum DSSS. (2010b). *DSSS rozjždí tisk v krajích. Jihočeský dělník kritizuje „imigrantské tsunami“* [on-line]. 6. dubna 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/dsss-rozjizdi-tisk-v-krajich_-jihocesky-delnik-kritizuje-___imigrantske-tsunami___.
- Tiskové centrum DSSS. (2010c). *Pecina kašle na obyvatele Libuše. DSSS tam svolává protestní mítink* [on-line]. 22. dubna 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/pecina-kasle-na-obyvatele-libuse_-dsss-tam-svolava-protestni-mitink.
- Tiskové centrum DSSS. (2011a). *FOTOREPORT z Národní třídy: Naše země potřebuje revoluci, zkorumpovaní politici půjdou k lopatě* [on-line]. 17. listopadu 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/fotoreport-z-narodni-tridy_-nase-zeme-potrebuje-revoluci_-zkorumpovani-politici-pujdou-k-lopate.
- Tiskové centrum DSSS. (2011b). *DSSS a NPĐ uzavřely v německé Riese historické memorandum o spolupráci* [on-line]. 3. dubna 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/dsss-a-npd-uzavrely-v-nemecke-riese-historicke-memorandum-o-spolupraci>.
- Tiskové centrum DSSS. (2012). *Vandas se Štěpánkem získali titul magistr* [on-line]. 30. května 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/vandas-se-stepankem-ziskali-titul-magistr>.
- Tiskové centrum DSSS. (2014a). *EUROVOLBY: Vandas lídrem národní opozice. DSSS chce zastavit invazi přistěhovalců* [on-line]. 27. ledna 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/eurovolby_-vandas-lidrem-narodni-opozice_-dsss-chce-zastavit-invazi-pristehovalcu.
- Tiskové centrum DSSS. (2014b). *REPORT: V TEPLICÍCH PROTESTUJÍCÍ ODMÍTLI ISLÁM* [on-line]. 28. září 2014 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/report_-v-teplicich-protestujici-odmitli-islam.
- Tiskové centrum DSSS. (2015). *SJEZD DSSS: MANIFESTACE JEDNOTY A ODHODLÁNÍ V SÁLE S VYMLÁCENÝMI VÝLOHAMI* [on-line]. 9. března 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.dsss.cz/sjezd-dsss_-manifestace-jednoty-a-odhodlani-v-sale-s-vymlaceny-mi-vylohami.

- Tiskový odbor DSSS JMK. (2010). *Infostánek DSSS v Brně: Bez piva a balónku, ale s čistým srdcem* [on-line]. 17. května 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/infostanek-dsss-v-brne_-bez-piva-a-balonku_-ale-s-cistym-srdcem.
- VANDAS, Tomáš. *Životopis* [on-line]. [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.tomasvandas.cz/zivotopis>.
- VANDAS, Tomáš. (2010a). *Proti režimu, za vyléčení naší země* [on-line]. 15. října 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/proti-rezimu_-za-vyleceni-nasi-zeme_.
- VANDAS, Tomáš. (2010b). *Finanční výzva: Podpoře DSSS v parlamentní kampani* [on-line]. 2. dubna 2010 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/financni-vyzva_-podporte-dsss-v-parlamentni-kampani.
- VANDAS, Tomáš. (2011a). *Národní socialismus jako nepřítel „demokracie“* [on-line]. 20. ledna 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/narodni-socialismus-jako-nepritel-___demokracie___.
- VANDAS, Tomáš. (2011b). *Ukrajinská kauza Tymošenkové je inspirací pro ČR* [on-line]. 11. října 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/ukrajinska-kauza-tymosenkove-je-inspiraci-pro-cr>.
- VANDAS, Tomáš. (2011c). *Jednotná Evropa? Nesmysl* [on-line]. 11. prosince 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/jednotna-evropa_-nesmysl.
- VANDAS, Tomáš. (2011d). *DSSS bude protestovat proti oslavě homosexuality* [on-line]. 9. srpna 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/dsss-bude-protestovat-proti-oslave-homosexuality>.
- VANDAS, Tomáš. (2011e). *Ombudsmanův úlet* [on-line]. 3. února 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/ombudsmanuv-ulet>.
- VANDAS, Tomáš. (2012a). *Od republikánů k Dělnické straně: rozpad SPR-RSČ a vznik politických následovníků*. Praha: Dělnická strana sociální spravedlnosti. ISBN 978-80-905163-0-4.
- VANDAS, Tomáš. (2012b). *Režim naší společnost pouze vytuneloval a rozeštvál, konstatoval Vandas v prvomájovém projevu* [on-line]. 1. května 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/rezim-nasi-spolecnost-pouze-vytuneloval-a-rozesaval_-konstatoval-vandas-v-prvomajovem-projevu.
- VANDAS, Tomáš. (2012c). *Evropská stabilizační past* [on-line]. 6. června 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.old.dsss.cz/evropska-stabilizacni-past>.
- VANDAS, Tomáš. (2012d). *DSSS: Odsuzujeme pochod Prague Pride. Jde proti životu* [on-line]. 17. srpna 2012 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/dsss_-odsuzujeme-pochod-prague-pride_-jde-proti-zivotu.
- VANDAS, Tomáš. (2013a). In: *Události, komentáře* [online]. Česká televize, 14. října 2013, 5. - 6. minuta [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/213411000371014/obsah/285366-volby-2013/>.
- VANDAS, Tomáš. (2013b). *VANDAS: Nulová tolerance polistopadovému režimu platí* [on-line]. 14. června 2013 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/vandas_-nulova-tolerance-polistopadovemu-rezimu-plati.
- VANDAS, Tomáš. (2014a). In: *Eurovolby 2014 – Český rozhlas Plus* [online]. Český rozhlas, 26. dubna 2014, 8.-9. minuta [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3109797>.
- VANDAS, Tomáš. (2014b). [Eurokomisařka Malmströmová...]. In: *Twitter* [online]. 9. července. 2014, 3:31 hodin [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <https://twitter.com/tomasvandas>.

- VANDAS, Tomáš. (2014c). [Předseda DSSS Tomáš Vandas...] In: *Facebook* [online] 14. prosince 2014, 17:13 hodin [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/delnickastrana?fref=ts>.
- VANDAS, Tomáš. (2015a). In: *Politické spektrum* [online]. Česká televize, 2. května 2015, 9. minuta [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116287760-politicke-spektrum/215411058200018>.
- VANDAS, Tomáš. (2015b). In: *Politické spektrum* [online]. Česká televize, 2. května 2015, 3. minuta [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10116287760-politicke-spektrum/215411058200018>.
- Výkonný výbor DSSS. (2011). *DSSS: Budeme bránit výstavbě mešit v Brně a Hradci Králové* [on-line]. 20. února 2011 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.old.dsss.cz/dsss_-budeme-branit-vystavbe-mesit-v-brne-a-hradci-kralove.

Odborná literatura

- ALTER, Peter. (1992). Emancipace a útlak: Typologie nacionalismu. In: RUPNIK, Jacques, ed. *Svědectví: pro ty, kdo chtějí vědět víc. Roč. XXV. Sv. 93, Nacionalismus: novodobá droga*. Praha: Melantrich. ISBN 80-7023-142-4.
- ALTER, Peter. (1994). *Nationalism*. Second edition. Bristol: J W Arrowsmith Ltd. ISBN 0-340-60061-6.
- BARŠA, Pavel et al. (2012). *Krise v multikulturalismu: multikulturalismus v krizi: kolektivní monografie*. Ústí nad Orlicí: Ofts ve spolupráci s katedrou kulturních a náboženských studií Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. ISBN 978-80-7405-188-3.
- BARTH, Fredrik. (1998). *Ethnic groups and boundaries: the social organization of culture difference*. Long Grove: Waveland Press. ISBN 0-88133-979-2.
- DAVIES, Norman. (1997). *Europe: A History*. London: PIMLICO. ISBN 0-7126-6633-8.
- DLOUHÝ, M.; BREJCHOVÁ, P.; HÁKA, A. 2014. Dělnická strana sociální spravedlnosti: terénní výzkum krajněpravicové strany. In: *REXTER: časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terorismu* [on-line]. Brno: Centrum pro bezpečnostní a strategická studia, 2002- , R.2014 Č. 1, 8. května 2014 [vid. 30. listopadu 2015]. ISSN 1214-7737. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/delnicka-strana-socialni-spravedlnosti-terenni-vyzkum-krajnepravicove-strany/2014/05/08/>.
- ERIKSEN, Thomas Hylland. (2012). *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty; sv. 51. ISBN 978-80-7419-053-7.
- FLORA, Peter, ed., Kuhnle, Stein, ed. a Urwin, Rokkan, ed. (1999). *State formation, nation-building and mass politics in Europe: the theory of Stein Rokkan*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-828032-7.
- FREDRICKSON, George M. (2003). *Rasismus: stručná historie*. Praha: BB art. ISBN 80-7341-124-5.
- HEYWOOD, Andrew. (2008). *Politické ideologie*. Překlad Zdeněk Masopust. 4. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-137-3.
- HROCH, Miroslav, ed. (2003). *Pohledy na národ a nacionalismus: čítanka textů*. Praha: Sociologické nakladatelství. Studijní texty; sv. 29. ISBN 80-86429-20-2.
- HROCH, Miroslav. (2009). *Národy nejsou dílem náhody: příčiny a předpoklady utváření moderních evropských národů*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Studijní texty; sv. 45. ISBN 978-80-7419-010-0.

- KOHN, Hans. (1967). *The Idea of nationalism: a study in its origins and background*. 1st Collier Books ed. New York: Collier Books.
- KOŘÁLKA, Jiří. (1969). *Co je národ?*. Praha: Svoboda.
- MAREŠ, Miroslav a Petra Vejvodová. (2010). Dělnická strana: profil české pravicově extremistické strany. In: *REXTER: časopis pro výzkum radikalismu, extremismu a terrorismu* [on-line]. Brno: Centrum pro bezpečnostní a strategická studia, 2002- , R.2010 Č. 2, 7. listopadu 2010 [vid. 30. června 2015]. ISSN 1214-7737. Dostupné z: <http://www.rexter.cz/delnicka-strana-profil-ceske-pravicove-extremisticke-strany/2010/11/07/>.
- MEINECKE, Friedrich. (1922). *Weltbürgertum und Nationalstaat: Studien zur Genesis des deutschen Nationalstaates*. 6. durchgesehene Aufl. München und Berlin: R. Oldenbourg.
- MÜLLER, Karel a Müller, Karel. (2008). *Evropa a občanská společnost: projekt evropské identity*. Praha: Sociologické nakladatelství. Knižnice Sociologické aktuality; sv. 15. ISBN 978-80-86429-84-7.
- RATAJ, Jan. (2003). Český nacionalismus a identita v konceptu současných krajně pravicových hnutí v České republice. In: NEUDORFLOVÁ, Marie L., ed. *Spory o dějiny: sborník kritických textů. IV*. Praha: Masarykův ústav AV ČR. ISBN 80-86495-16-7.
- RATAJ, Jan. (2015). *Ideologické znaky krajní pravice*. 20. července 2015 [vid. 30. června 2015]. Dostupné z: http://www.janrataj.cz/modules.php?name=Downloads&d_op=getit&lid=29.
- SARTORI, Giovanni. (2011). *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: esej o multietnické společnosti*. 2. vyd. v českém jazyce. Praha: Dokořán. PNK; sv. 5. ISBN 978-80-7363-380-6.
- SHILS, Edward. (1975). *Center and Pheriphery: essays in macrosociology*. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 0-226-75317-4.
- SMITH, Anthony D. (1991). *National identity*. London: Penguin Books. ISBN 0-14-012565-5.
- SMITH, Anthony D. (2008). *The cultural foundations of nations: hierarchy, covenant and republic*. Malden, Mass.: Blackwell. ISBN 978-1-4051-7798-6.
- STEGLICH, Henrik. (2010). *Rechtsaußenparteien in Deutschland: Bedingungen ihres Erfolgs und Scheiterns*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. Schriften des Hannah-Arendt-Instituts für Totalitarismusforschung; 39. ISBN 978-3-525-36915-9.
- VAN GENNEP, Arnold. (1997). *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny. Mythologie. Studie; sv. 1. ISBN 80-7106-178-6.